įvairi. Kapai aptikti 0,3-1,25 m gylyje nuo žemės paviršiaus. Daugiausia laidota be karstų, rečiau - lentiniuose ar skobtiniuose karstuose.

Įkapes sudaro peiliai, žalvariniai juostiniai ar su išplatinta priekine dalimi žiedai, sagtelės, žvangutis, bato apkaustai ir kt. 15-oje kapų rasta monetų. Dėta po 1-10 monetų į kapą. Tarp jų yra Aleksandro ir Žygimanto Augusto denarai, Zigmanto Vazos Lietuvos ir Rygos šilingai, Prūsijos Georgo Vilhelmo šilingai, Švedijos valdovų Gustavo II Adolfo pusantrokas ir šilingai, Kristinos ir Karolio X Gustavo Rygos ir Livonijos šilingai. Monetos dėtos galvos srityje, prie rankų, ant dubens. Jos rastos pavieniui ir kartu su odinių ar medžiaginių piniginių liekanomis.

Algimantas Bliujus

EITULIONIŲ (TRAKŲ RAJ.) PILKAPIŲ TYRINĖJIMAI 1978 IR 1979 METAIS

Eitulionių pilkapynas yra ŠV dalyje, apie 260 m į Š nuo keliuko Žydiškės-Migliniškės, ariamame lauke. Nors pilkapiai ir yra lauko pakraštyje, bet ŠR pilkapyno dalyje esantys pilkapiai dar neseniai buvo ardomi ir jiems tebegresia sunaikinimas. Todėl Trakų istorijos muziejus ištyrė 9 pilkapius ŠR pilkapyno dalyje (1978 m. - 4, o 1979 m. - 5).

Pilkapyne 1978 m. buvo tik 21 pilkapis. Jie sudarė gana kompaktišką grupę. Sampilai nuo 3 iki 12 m skersmens, 0,3-1,5 m aukščio. Beveik visų pilkapių sampilai, ariant lauką, tapo ovalo formos.

Visų tyrinėtų pilkapių sampilai smarkiai apardyti. Jie

pilti iš aplinkinės žemės - smėlio su žvyro ir molio priemaiša. Visų pilkapių sampilus dengė 1-3 akmenų eilės. Sampiluose įvairiame gylyje randama smulkių degėsių ir šukių brūkšniuotu paviršiumi. Pilkapių sampilai yra skirtingos konstrukcijos - vieni turi akmenų vainikus (pilkapis Nr.8) ar tik jų dalis (pilkapis Nr. 18), kiti - be vainikų (gal jie nuardyti ariant lauką). Pilkapio Nr. 8 vainikas krautas iš vienos eilės akmenų, tik PV dalyje dviem aukštais. Vainikui parinkti pailgi gana vienodi akmenys, ilgesnėmis ašimis orientuoti į pilkapio centrą. Pilkapyje Nr. 18 aptikta tik vainiko dalis ŠV pakraštyje.

Tyrinėtuose pilkapiuose mirusieji laidoti nedeginti (išskyrus pilkapį Nr. 6), pilkapio S pusėje, 0,4-0,5 m gylio keturkampėje duobėje, po sampilu (pilkapiai Nr. 8, 13, 14, 18). Virš kapų duobių rastos sukrautos pailgos 2-3 aukštų akmenų krūsnys, bet jos pasislinkusios į pilkapio centrą ir nežymi tikslios kapo vietos. Kapų duobės apstatytos skaldytais, iki pusės suleistais į nejudintą žemę akmenimis. Mirusieji laidoti aukštielninki, ištiestomis kojomis, galva į ŠV. Kapo duobė ir aplink ją apibarstyta smulkiais degėsiais.

Pilkapiuose laidota po vieną mirusįjį. Tik pilkapyje Nr. 13 buvo aptikti treji griaučiai. Vienas jų vėliau įkastas į pilkapio sampilą - tai vaiko kapelis be įkapių. Be to, pilkapyje Nr. 14 rastas sudeginto mirusiojo kapas vėliau įkastas į sampilą. Smulkūs sudeginti kauliukai kartu su angliukais supilti į 5 cm gylio, 30x20 cm dydžio duobutę. Tarp kauliukų rastos dvi geležinės sunykusios plokštelės.

Pilkapyje Nr. 19 aptiktas simbolinis kapas (?). Po sampilu rasta keturkampė duobė (2,1x1,3 m) užpildyta degėsiais. Jos centre smulkūs medžio angliukai supilti į 0,3x0,2 m dydžio ir 0,15 m gylio duobutę. Kapo vietą žymi dideli akmenys. Ši simbolinė kapo vieta orientuota ŠR-PV kryptimi.

Pilkapyje Nr. 6 po viena akmenų eile, dengusia pilkapio sampilą, ir po ant pagrindo sukrauta 2-3 aukštais pailga akmenų krūsnimi išryškėjo ovali 1,7x1,3 m kapo duobė. Jos gylis nuo pilkapio pagrindo 0,6 m. Joje rasta sudegintų žmogaus kaulų ir angliukų, sumaišytų su duobę užpildančiu smėliu.

Pilkapiuose Nr. 9 ir 12 kapų neaptikta, tik sampiluose rasti keli nedegintų kaulų fragmentai.

Visi nedegintų mirusiųjų kapai apiplėšti, todėl įkapių rasta labai nedaug. Dažniausiai kapuose buvo randamos nepajudintos iš vietos mirusiųjų kojos (pilkapiai Nr. 8, 13, 14, 18). Tyrinėjimų metu nedegintų mirusiųjų kapuose aptiktas įmovinis, ištęsto rombo plunksna su iškilia briauna *ietigalis, peilis* ir įvijinis žalvarinis žiedas iš pusapvalės vielos (pilkapis Nr. 14, kapas 2). Šio pilkapio sampile rastas įmovinis ietigalis lauro lapo formos plunksna su iškilia briauna. Pilkapio Nr. 13 moters kape Nr. 2 rasta "D" raidės formos sagtis, o kape Nr. 3 - geležinis pentinas su masyviu ilgu spygliu.

Iš rastų griaučių liekanų nekyla abejonių, kad kapai yra apiplėšti ir plėšikai tiksliai žinojo kapo vietą, suardė kape tik galvos-krūtinės sritį.

Ištirtieji Eitulionių pilkapiai savo konstrukcija ir

laidojimo ypatybėmis panašūs į 1970 m. tyrinėtuosius Nemaitonių (Kaišiadorių raj.) ir 1972 ir 1973 m. - Papiškių (Varėnos raj.) pilkapius. Pilkapius su nedegintų mirusiųjų kapais tenka datuoti V-VI a., o sudegintų žmonių kapus - VI-VIII a. Eitulionių pilkapius bus palikusios jotvingių gentys.

Eugenija Butėnienė

KRETUONIŲ (ŠVENČIONIŲ RAJ.) PILKAPIŲ TYRINĖJIMAI 1978 IR 1979 METAIS

Kretuonių, Švenčionių raj., pilkapyno tyrinėjimus IEM pradėjo 1976 m. ir tęsė 1977-1979 m. Iš viso per 4 metus ištirti 42 pilkapiai. Iš jų 1978 ir 1979 m. - 17 pilkapių. 1978 m. IEM tyrinėjo kartu su MAII. 1978 m. buvo tyrinėjami pilkapiai įvairiose pilkapyno vietose, o 1979 m. - pilkapyno P dalyje, kuri yra arčiau ežero.

Iš 17 ištirtų pilkapių du (Nr. 26 ir 42) buvo tušti (be kapų), trys - suplokštėję ir perkasti, juose aptikta tik paskirų sudegintų kauliukų ir įkapių, nesuardytų kapų nebuvo. Likusiuose rasti sudegintų mirusiųjų kapai. Įdomesnių duomenų davė grupės Š dalyje tyrinėti pilkapiai Nr. 27 ir 28, buvę su akmenų vainikais.

Pilkapio Nr. 27 sampilas buvo žemo pusrutulio formos, 14 m skersmens ir apie 1 m aukščio, vainikas - tik 7 m skersmens, krautas iš vienos eilės didelių akmenų (50x60, 45x50, 35x40 cm ir pan.). Akmenys sukrauti arti vienas kito, kartais ne visai vienodame gylyje. Pilkapio Š pusėje vainiko išorėje aptikti smulkesnių akmenukų grindinėliai.